

22. oktober 2025

UPA2025/61

Uunga siunnersuut: Siunissami pisariaqartitsinerup qulakkeerneqarnissaa siunertaralugu ilisimatusarfimmi ilinniarfeqarfiup illutaatalu annertusineqarneranni aningaasaqarnikkut allaffissornikkullu kingunerisassat misissorneqarnerannik imaqartumik nassuiaasiornissamik Naalakkersuisut peqquneqarnissaannik Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut. Nassuiaammut atatillugu sukumiisumik misissorneqassaaq, danskit nunanilu allani aningaasaateqarfiit assigisaallu aningaasalersorneranut akuutinneqarsinnaanersut. Nassuiaat Inatsisartunut agguanneqassaaq 1. januar 2027 nallertinnagu.

(Inatsisartunut ilaasortaq Jørgen Rosbach, Demokraatit)

Demokraatit tunuliaqutigalugit Inatsisartuni ilaasortaq Jørgen Rosbach siunnersuutaanut Siumumiit qujavugut imatullu siunnersuut oqaaseqarfigissavarput.

Ilisimatusarneq annertusarneqassaaq – inuiaqatigiinnut, inuussutissarsiutinut kulturitsinnullu iluaqutaasumik.

Siunissami inuiaqatigiit atugarissaartut ilinniarluarsimasunik nutaaliullaqqittunillu innuttallit pilersinneqarnissaat qulakkiissagutsigu ilisimasat nutaat annertunerusullu pisariaqarput. Taamaattumik Siumut ilisimatusarluni ilinniartitaanerit aamma ilinniarfissiarimi qaffasinnerusumik ilinniarsinnaanerit annertusarnissaat periarfissarsiornissaat Siumut ilungersuuteqartuutuvoq.

Nuna naalagaaffinngornissaminik anguniagaqartoq, timitaleerusuttoq, innutami ilinniarsimassutsikkut ilisimatusarnikkullu pikkorinnerulernissaanut timalimmik aqutissiuussissaaq.

Nunarsuup oqaluttuarisaanerani kingullersaalluta allattaaseqalerpugut, taamaattoq tulluusimaarutissaqarpugut nunatsinni ilinniarsimasut taamak amerlatigimmata aammalu suli amerlatsikkiartormata.

Nunatta namminersornerulerneraniit ilinniartitaanikkut annertuumik siuarsaaqataanikuuvugut, allaat ima ilinniartitaaneq pingaartitsigaarput nunani avannarlernut sanilliulluta inuttussuseq tunngavigalugu ilinniartitaanermut aningaasaliissutigisartakkagut qaffasinnerullutik.

1981-imi Inatsisartuni aaliangerneqarpoq nunarput Ilisimatusarfeqalissasoq, taamani Siumut siunnersuuteqartuulluni. Ilisimatusarfeqalernissamik siunertaq taamani partiit ilaannit itigartinneqaraluartoq ullumikkut takusinnaavarput annertuumik siuariaateqarsimalluta.

Ilisimatusarfitoqaq mikivallaalermat Siumumiit siuttuuffigalugu siunnersuutigaarput nutaamik Ilisimatusarfeqalissasoq, siunertaralugu ilinniartunik amerlanerusunik ilinniartoqalernissaq, ilinniakkat assigiinngitsut amerlanerusut illorsuarmi ataatsimi inissisimassasut aammalu ilinniartitsisunik atorluaanerunissaq anguniarlugu. Taamaasilluni 2008-mi Ilimmarfiup atoqqaartinneqarnera piviusunngortinneqarluni. Taamani siunnersuut qaqqinneqarmat oqallinneraarsuaqarpoq allaat taamaattumik Ilisimatusarfiliornissaq partiit ilaannik sakkortoorujussuarmik akerrilersorneqaraluarluni – ilaatigut nunarput akissaqannginnerarlugu. Taamani akerriusut ilaasa tunngavilersuutigaat, meeqqat atuarmianni naammassisartut ikippallaarnerat taamaattumillu Ilisimatusarfik taamaattoq iluatsinnaviannngitsoq - asulilu aningaasartuutaassasoq.

Siumumiit qularsimanngeqaagut nunatsinni immitsinnut napatilernissarput upperigatsigu.

Qujanaqisumilli anguniagaq Inatsisartuni amerlanerusuteqarnikkut iluatsippoq, ullumikkut oqaannarsinnaavugut Ilimmarfiup pilersinneqarnera assorsuaq isumatusaarnerusimasoq. Ilinniakkat assigiinngitsut Ilisimatusarfimmi kateritsinneqarnerisigut ilinniartitaanermi qaffasissuseq qaffassaqqinneqarpoq, assersuutigiinnarlugu ilinniartitsisunngorniartarnek tikkuarneqarsinnaavoq aammali ilinniakkat allat nutaamik pilersinneqarput soorlu inatsisilerituunngorniartarnek il.il.

Siumumiit nuannaarutigeqaarput Inatsisartuni ilaasortat arlallit sapaatip akunnerata siuliani, Ilimmarfimmi aqutsisut aammalu nunatta katersugaasiveqarfiani pisortat kiisalu Ilimmarfimmi siulersuisuni siulittaasoq titartaasartut peqatigalugit Ilimmarfimmi pilersaarutit pillugit saqqummiivigineqaratta. Tamanna pilersaarut ateqarpoq ”Uppik”.

Suliaq pingaarutilerujussuaq imartoorlu aammalu siunissamut ungasinnerusumut ilimmarfiup qanoq annertusaavigineqarnissaanik tikkuussisoq, tassani torrallallugu suliarineqarsimasoq Inatsisartuni ilaasortat ilaannut saqqummiunneqarpoq.

Siumumiit isumaqarpugut kalaaleqaterpassuagut qaffasinnerusumik ilinnialerniaraluartut ilaatigut nunatta avataanut ilinniartinneqartarnerat unitsittariaqaripput. Fagit kiisalu ilinniartitsinerit nutaarpasuit soorlu silamut tunngasut, kiisalu qaffasissumik ilinniarterit kandidatinningsinnaanerit maani nunatsinni piviusunngortinnissaat eqqarsaatigalugu Ilimmarfik anginerusoq pisariaqartinneqaleqqavoq.

Suliniut Uppik, 2020-mi Ilisimatusarfimmi aqutsisunit aallartinneqarpoq, Ilimmarfiup Kalaallit Nunaanni ilinniartitaanikkut ilisimatusarnikkullu siuttuusutut ineriartorteqqinnissaanut annertuumik anguniagaqarfiusoq. Ilisimatusarfiup siunertaraa Kalaallit Nunaanni ilinniartitaanerup ilisimatusarnerullu iluanni pingaarnertut inissisimanissaq, najukkani nunamilu namminerimi

inuiaqatigiinnik nukittorsaaginnarani, aammali makkua aqqutigalugit nunarsuarmi ilisimasaqarfimmut paasisimasaqarnermullu iluaqutaasussa:

- Ilinniartitaaneq
- Ilisimatusarneq
- Ilisimasaniq paarlaasseqatigiinneq
- Nunani tamalaani suleqatigiinneq
- Kulturikkut inooqatigiinnikkullu ineriartorneq

Pilersaarut ilaatigut imatut imaqarpoq:

QULLEQ: Illu ullumikkut pioreersoq.

INUA: Illu ilinniartitsivissaq nutaaq.

UJALQ: Illu piujuartitsivissaq nutaaq. Oqaluttuarisaanermut tunngasunik toqqorsivik ilanngullugu.

QASSI: Illu ataatsimoortarfissaq nutaaq.

Siumumiit anguniakkat angisuut aammalu pilersaarutit taakkua tamakkiisumik tapersorsorpagut aammalu aningaasaateqarfinniit aningaasalersueqataaffigineqarnissaat ujartornissaat Siumumiit ujartueqataaffigerusupparput, isumaqaratta pisariaqartitsineq annertoq timitaliiffiginissaanut utaqeqqissinnaajunnaartugut.

Nunaqqaterpassuagut ilinniarnerminnik qaffassaarusuttut amerlammata aammalu amerlatsikkiartuinnarmata, Ilimmarfimmilu ullumikkut angissutsimigut naleqqukkunnaartumi inisisimalermata, siunnersuuteqartup saqqummiussai Siumumiit ilalerpagut.

Ullumikkummi ilinniartitaanerinnakkuunngitsoq Ilimmarfik tattoqisaarfiuvoq, kisiannili oqaluttuarisaanitsinnut tunngasuni peqqumaasiveqarnerput ajorluinnartumut inisisimalersimasoq aammalu ilaatigut nunatta avataani oqaluttuarisaanitsinnut tunngasut inisisimatinneqartarnerat, allaat nunat allat taakkunanga aningaasarsionerat allanngortillugu pissagutta, Siumumiit isumaqarpugut "Ujaloq" aamma pingaarutilerujussuusoq. Tassami pingaartikkatsigu Nunatta Katersugaasiveqarnera aammalu Nunatta toqqorsiveqarnera pitsanngorsartariaqartoq.

Ilimmarfik massakkut tattorliuuffiummat inerisaaqqinnissamullu killiliisuulluni, Siumumiit isumaqatigaarput nassuiaat aallartereersoq naammassinissaa aammalu aningaasaliisussarsiornissamut alloriartoqartariaqalersoq.

Siumumiit siunnersuut ilalerlutigu siunnersuut Kultureqarnermut Ilinniartitaanermut Ilisimatusarnermut Ilageeqarnermullu ataatsimiisitaliamut ingerlateqqipparput.

Anders Olsen, Siumut